

NÓGRÁDI LAPOK

és HONTI HIRADÓ.

Politikai, társadalmi s közgazdasági hetilap.

<p>Előzetési feltételek: Egy évre 3 fr. Fél évre 2 fr. Nyugodra 1 fr. 50 kr. Egyes szám ára 15 krajczár. Előzetes példányok a kiadóhivatalnál lehet B.-Gyarmaton.</p>	<p>A lap szállami részére s a nyitásra vonatkozó minden költségek a szerkesztőre hárulnak. Bel- és külföldi hírlapok számára hirdetésményeket elfogad. Nagy Károly hirdetés-kezelő irodája Budapest, 3. dob-utca, 14. sz. 2. ajtó.</p>	<p>Hirdetési díjak: Öt hónapra postaihoz 6 kr. Helyi minden hetilapnál 30 kr. Nyitási garancia 20 kr.</p>	<p>Nagyobb és többévi hirdetések jutányos csökkentésekkel. Előzetes példányok, postaihoz és hirdetések a kiadóhivatalnál.</p>
--	--	--	---

Előzetési felhívás

„Nógrádi Lapok” 1878-ik évfolyamára

Előzetési feltételek:

- Egy évre . . . . . 3 fr.
- Fél évre . . . . . 2 fr.
- Nyugodra . . . . . 1 fr. 50 kr.
- Egy hónapra . . . . . 50 kr.

As előzetési pénsek egyedül a kiadóhoz érkeznek, — legelőszörábban postai utalványval — a nyomtatandó példányok s pontos számküldés tekintetéből, mielőbb beküldendők.

B.-Gyarmat, ápril 5-én.

Br. Eötvös, a halhatatlan író keserű gunynyal írt „Falu jegyzőjében” a táblabíró-korának stereotípjai körül a szolgabíró azon alak, mely nélkül a törvényhozó testület hiába alkot törvényeket.

A közigazgatási jognak az igazságszolgáltatástól lett elválasztása azonban a szolgabírók hagyományos tekintélyét ha nem is egészen, de mindenesetre annyira lecsökkentette, hogy a régi nyibusnak fozalányai-ból csak a tehetősebb és kötelességeinek megfelelőek emelkedhetnek ki a köztisztviselői piactérfőjára.

A 48 előtti korokban, a szolgabíró a járás valószínű atyjának tekintették, ki a polgári ügyek és közigazgatás minden nemében üdvö-son és sikerrel járt el, és bizonyítja, hogy a polgári jellem és kötelesség-

érzet mire nem képes? Régi szolgabíráink a megye összes útjait és hidjait állammérnökök nélkül készítették és tartották fenn; az összes közadót adófelügyelők nélkül szedték be; a községek kormányzatát, számadásait, urbéri viszonyait, iskolák egészségügy s a közbiztonságot gondozták; vásár és mértékek, középítkezés, malmok és őrle, vizek és csatornák, erdőművelés, gyárak és a rendőrség minden ügyében eljár-
tak; minden perlekedés és árva-
ügyekben, mint vizsgáló vagy itélő-
bírák működtek; évnegyedenként egy
hónapot eltöltöttek a megye székhelyén, mint a rendes törvénykezés
bírái, a törvényszék tagjai, s az egy-
bétig tartó közigyelés résztvevői;
minden megyei kiküldetés, minden
urizsók kiegészítő tagjai valának;
minden alispáni bíraskodás részesei,
ítéletek végrehajtói, okmányok hite-
lesítői; alig volt községi vagy csal-
ládi bírtok, vagy bűnyű, melyben
szolgabíráink háromszáz forint tisz-
teletdíj mellett oly tapintatosan, tisz-
tán és nemzeti szellemben ne jártak
volna el, hogy jelenleg is csak ez
egy hivatal jó emléke maradt fel,
mint mely közvetlen a népért, a
néppel s a nép védelmében élt és
működött. S ők csak hatan valának
a megyében — s mindnyájan segéd-
szolgabíró és irnok nélkül.

A körülmények azonban a 48 előtti időktől nagyon megváltoztak; a modern szellem mindenben a minta-

államot keresi, és sokszor a meglévő erők nélkülözésével is oly intézményeket hoz rohamosan életbe, melyek a nép szegénységénél és korábbi érettségénél fogva a legnagyobb erő-megfelelések mellett sem vihetők ki.

Kell-e említenünk, hogy az egészségügyi törvény némely törvényhatóságban még most sincs életbe léptetve és a hol van, oly selejtelesen s oly felügyelet hiányával, hogy a modern törvény minden jó intézkedési mellett írott malaszt marad; vagy felhozzuk-e azt, miszerint a gyámügyi 1877. XX. t. cz. 178. §-ában foglalt s a közgyámásg szervezésére vonatkozó meghagyás még Nógrádmegyében sincs végrehajtva; avagy kell-e említenünk, miszerint a törvényhozással szemben Gömör-megye oly praegnans kifejezést adta indotentiajának, hogy a kisebb polgári peres ügyekben való eljárásnál a szolgabírákat mellőzni akarja?

Mindezekből két sajnós következtetést kell levonnunk, az egyik az, hogy a nép nem eléggé érett a jó akaratú alkotott törvények megértésére, s a másik az, hogy a törvényhozó testület a nép vagyoni és érettségi állásának tekintetbe nem vételével hoz törvényeket.

Nincs semmi átmenet a régi megszokott rendszerből a modern új rendszerbe.

Innen van az, hogy úgy az igazságszolgáltatás, mint a közigazgatás egyes ágai annyira kiterjesztettek,

miszerint a rendelt községek, habár számuk a régihez képest növekedett, a legjobb akarat mellett sem képesek megfelelni kötelességeiknek.

Nem csodálhatjuk tehát a 48 előtti szolgabírák sokoldalú teendőit, mert a teendők nem alapultak egyes törvények ágas-bogas szakaszain, azokhoz oly községek kívántattak, kik egy kis józan ész, becsület, kötelességérzet és hazafiaság mellett kényelommal végrehajthák rendőri, adó-, tan- és egészségügyi, bírói és végrehajtói teendőiket.

A modern szolgabíráknak sokkal nagyobb feladat jutott. Jól felfogta ama törvényhatóság a maga érdekeit, mely ezen feladatokat megfigyelve, oly egyéneket választott a hagyományos és a nemzeti jogállással fejlődő hivatalra, kik kellő képzettséggel és gyakorlattal bírnak a feladatok teljesítésére.

Oly szolgabírákat, kik teljes garantiát nyújtanak az ügyek intézésében, kik képzettségükkel és kötelességérzetükkel magukat a közbizalomra méltókká tették, tisztelni és jutalmazni kell.

Ejutalom azonban a meghagyott feladatokhoz és a sokoldalú teendők-höz képest igen csekély; levonva még ebből ama régi tekintélyt, mely a szolgabírássággal járt, könnyen megmagyarázhatjuk, hogy ezen állás (nem mondom megyénkben, de leg-
több helyen) a legmozgalmasabb tehet-
ségekkel tölthető be.

TÁRCZA.

Zrínyi, a költő.

— Történelmi korrajz —
Írták: M. S. S. S. S. S.
(7-ik folytatás).

IV.

A. társak.

Szaktársak ki nyolcs évet az idő folya-
mából! haladjunk visszafelé. Nyolcs év!
Kérés és mégis nagy idő! Mennyi változást
hoz magával a rövid nyolcs év, s hány esem-
ényünk le és fel az élet színpadára.
Egyiknek kevés, másiknak végtelen, egy
helyt semmi változást nem okoz, másutt
pedig egy század forduló pontját képezi.

A már többször említettük Om-
polti falucskában 8 év előtt egy szegény
póró élt; kézi munka, varrás, napozás által
fennmaradt életét boldogan s vígan kiedd
lakában; bár nem bővelkedék kincsek hal-
masával, nem ismer nyomort, sőt a boldog-
ság sugárak ki mennéből; férje rég elhalt
s örömet két jó fiában lel. Károly és Gyula;
így hívták az ifjakat, majdnem egy idősek,
azonban Károly azért a férfias komolyság
mutatkozik, mi őt néhány évvel Gyula öse-
csénél idősebbnek láttatja. Jó, kedves fia volt
mindkettő, dolgos és munkás; anyjuknak bő

szeretettel csüggték s kesők munkájával
anyit kerestek, hogy bár nem Cracsnai
kincsekben, de minden szükségletét nélkül
éltek. Gyula gyönyörű természeti volt meg-
áldva, Károlyt a komolyság tette széppé.
Gyula barna és tüzes, Károly szőke és fé-
lének, de mindesek daczára hán szerették
egymást, testvéries egyetértésben folytak
napjaik s tán az egész faluban nem volt
oly boldog család, mint a kis ház lakói.

Nagy vesztéség érte egy ízben a két
testvért; az anya súlyos beteg lón s rövid
négy napi szenvedés után kimúlt. Vetekeve
igyekezett a két fia építeni az agg szülőt,
azonban fájdalom! minden fáradozás siker-
telen leve.

Halála előtt pár órával az anya Gyulát magához hívta.

— Fiam Gyula! — így szól faldokló
hangon — egy útok nyomja még lelkemet,
mely téged szinte érdekel; ifju korod még
visszatartott ennek nyilvánításától, de a halál
nem engedi azt a sírba vinni le; Új ágyam-
hoz kedves gyermekem, erősítsd lelkeidet s
halld mit mondandó vagyok.

Gyula karzétkébe ereszkedik s figye-
lemmel hallgatott.

— Gyulám! — kezdé beszédét az öreg
nő — te nem vagy az én gyermekem! nem
ily alacsony származású vagy; nem a pór

kunyhó nemzett légedet, előkelő, fényes
család jvadéka vagy, én csak szegény öreg
neveltelek; de hidd szám! szeretetem irántad
ép annyi volt, mint tulajdon gyermekemé,
nem vontam vissza semmit is, hogy minél
jobban nőj szivemből; sajnáltalak mint
szerecsént, szerettelek mint gyermeke-
met. Husz év előtt történt, hogy egy öreg
beteg nő, hű dajkád, félholtan jött házam-
hoz, az isten irgalmára kért, fogadnálak
fiammal! Ki bírta volna e kérést megtagadni?
Oly szép kis fia valál, oly anyagi meoly-
gással néstél pólyából felém s nyújtottad
kis kezecskédet.

— Az ég irgalmára kérem — kért a
hű dajka — nevelje őt fel! meg nem há-
láthatom, de emberbaráti szeretete legyen
az indító ok, én már nem bírtam tovább
tartani, bolyongtam, menekültem vele min-
denütt, de végre a nyomor engem is tebe-
telenné tette, érzem végörám küszög.

— Nyugodjék meg jó asszony — mon-
dám — anyja helyett anyja leszek.

— Az ég irgalmára áldja meg őt! —
mond a dajka, ekkor elbeszélte származás-
dat, elmondta szerencsétlen sorsodat s egy
éremet adott át, melyre e szavak vésték:
„Az Ernsyi család gyászos emlékére Gyula
fiuknak 1840. aug. 4.” kezelt fejedre téve
halkan imádkozott s kevés idő múlva itt,
s szobában fogtam örök álomra szemet.

— Tovább, tovább — sürgette az ifju
a beszélő szűz nő — hadd szakadjon meg
a szív, beszéld, mi történt velem, mit mon-
dott a dajka?

— Magyarországon Dunamelléki várnak
egyikében — folytatá a póró — élt
22 évvel ezelőtt egy boldog magyar család,
gróf Ernsy kedves hű nejével s négy kis
gyermekével, boldogan s gazdagon. Egy éjjel
azonban, midőn lágy esendőbe merült az
egész kastély népe, török rabló csapat tört
a házba, legyilkolták ártatlanul a vár lakóit,
kicsinytől kezdve nagyig, öregtől ifjusig;
letépték az anya kebléről ártatlan kisedeit
s kardjalkat vérükbe mártták; irónatós
volt ezen éj. Azonban egy öreg, hű nőcsalód
egy félvees gyermeket karjaira véve a gyilk-
osok kezei közül megmenekült; hajdokolva
erdőn, mezőn, végre — mert a kis gyermek
te voltál — házamhoz jött. Itt elbeszélte,
hogy a rablók mindent feldúltak, kincset,
pénzt s a mi csak értékes volt, elhordották
s a várat felgyújták; ő az éremet kimentette,
ha netán valamikor szükségem lenne rá s
megmondá, hogy karodón két vérvöröse ke-
reszt val, melyet kiedd korodban váha-
mennyien kaptatok. Ez tabát történeted
kedves szám! Szerencsétlen említed me-
radványai hol fekszenek nem tudhatom.

— Elég anyám! — sikoltá az ifju —
ne hagyj megörölnöm, ők nyugoromnak...

a jutalom nem felel meg a munkájának, a mai viszonyok között nagyon sok abnormalis állapot fog bekövetkezni; mert a jelenlegi tisztviselők nem többé a 300 forint díjban részesített táblabírák, de azok, kik a hivataluk után járó fizetéstől élni akarnak.

Vajjon a szolgabírák fizetése arányban áll-e a reájuk várakozó munkával? E kérdésre feleljünk én.

Mi jelen cikkünkben a szolgabírói teendők csak egyikét obajtuk még praecisizozni, a ez ama új feladat, mely reájuk a kisebb polgári perekben való eljárással nohozult.

A szolgabírakra a legmagasabb közreműködések egyiké várakozás a kisebb polgári perekben való eljárásban, — ez reájuk néző remüncentiája a 48 előtti időszaknak, mely által, ha a nép bizalmát megnyerik, hagyományos tekintélyüket megszerezhetik.

A kisebb polgári ügyekben való bíraskodás, a népot olcsón, sebese a közvetlenség biztos utján juttatja igazsághoz, a megmenti a lakoságot annyi nehézség, idővesztés és fáradságtól, mely őt a járásbírák ter- meiben sújtja, hol a legtisztább ügyet is — a sorrend, illetőség és perozim kifogásai, a keresekijavítás, haza- lés, beavatkozás, szavatoság, igazsá- g, feljebbvitel és semmisségi panaszok, vételelfalosztási határidők és igénykeresetek végtelen némi miatt, évek során túl lehet csak végéhez juttatni, a mindkét fél a kereset tárgyát kétszeresen omésti fel.

Tehát fontos biz az!

De ha nem gondoskodunk arról, hogy azon szolgabírák, kik hivatal- szerűen akarnak eljárni a polgári kisebb ügyekben, kellőkép jutalmaz- tassanak; úgy a csal itt is el leend tévesztve szükség tehát, hogy mielőlt a szolgabírák az ügyekben való, eljárására néző megbizatsának, meg- állapítani legalább azt, hogy men- nyi leezen napi díja és utazási költsé- gére azon szolgabíróknak, ki a szokó- helyen kívül meghatározott napokon

egyik községükben mint igazságszol- gáltató köteleg — ambulál. Mert hogy ezt 900, illetve 1200 frtotr tehesse anélkül hogy becsületét minden gya- nulól menten fenntarthatassa, — arról szó sincs.

Böjti predicatio a szabad iparról.

A „Nógrádi Lapok” julyó évi 13-ik szá- mában közölt, a szabad ipar czelmjét tag- laló cikk, egy jelen sorok íróját, mint min- den egészségesen gondolkodó iparosot igen érdekeltet.

Hogy a szabad ipar mennyire aláasta hazai iparunk fejlődését, a ezzel kapcsolat- ban a képzett iparos osztály anyagi jó létét, azt tapasztaljuk; — valamint azt is, — hogy a szabad ipar által emancipált tantalan munkás osztály jólétét nem csak hogy elő- nem segítette; de azokból egy nagy proletár hadat szikott, melyből sem az államnak, sem a közönségnek, sem hazai iparunknak haszna és díszsége nincs a nem is lesz.

Nagy korvív letételt az éretlen fiatal ember, minkelélte önállólag gondolkodni képes lett volna, hogy rohamosan fussos a ma- gas lejtőnek a annak közepén el faladjon a le szédüljön. Szabad állam, szabad ipar... ez testvér eszme, ez előtt csak az önző nem hajlik meg, mert hiszen gyakorolja mindenki megtanult mesterségét a legyen hasznos pol- gára az államnak, harcoljon a tudomány a tudomány ellen, győzze le a jót a még jobb; de hogy mint a Csáky csalimájával, úgy bán- janak az iparral akkor, midőn uralkodó eszme, hogy egy nemzet anyagi jó létét előre haladti a fejlesztett ipara biztosítja; ezt üd- vös törvénynek nem képzelhetem. A régi vaskalapos czéhrendszerek minden hibája mellett is meg volt azon üdvös hatása, hogy az államnak képzett iparosokat teremtet-

Boldog idők voltak azok! midőn a szorgalmas iparos nem járt hájába iskolába, a nem utazta be az ország nagy részét is- meretei tapasztalatal gyűjtése végett azon remény nélkül, hogy azt biztos siker nem jutalmazza.

Az elkeseredés mellán lehet nagy, el van szakítva azon bátyja, mely a képzett a képzetlen iparos között a hatást el választotta, a tudományuk nincs garantálja csak

Mi a szabad ipar mellett harcolnak, de kívánják, hogy az 1872 VIII. t. cz. egyéb intéke- déseit hazai iparviszonyalak kívánalmához képest re- vidáltassák, a az üdvös korlátozások megtéssenek. Épen azért adjuk e cikket is, mely egy-két a la yobb részt elteklatva, mond valamit a dologhoz. Szerk.

a pénznek. Nagyon comicusnak találom a mostani iparrendszertől mellett gondolni is arra, hogy hazai iparunk fejlődjék a ép azért, nem érdemel megrovást azon fiatal ember, ki a három vagy négy osztályban imitt amott össze faragván a padot, a tol- tal kezdli kanyerót keresni. Igaza van, mi- nek tant/ra mesterkedget, azért hogy fekete kanyeret egyék, ha diurnistának megy, leg- alább tiasteletbeli tekintetes úr lesz (?) Hogy az iparos osztály föl súlyban van meggyék- ben a ezek között nagy a kilátás az elszó- gonyodásra az igak, de ha össze számolni akarnók, hány azok között a jól kiképzett önálló iparos? bizony könnyű volna. De sok- kal jótékonyabb volna, hogy kevesebb ön- álló iparos legyen jobb anyagi körülmények között, a több segéd iparos haszonvevőbb. Mert megjegyzendő, hogy sok az önálló iparos száma, de arányilag kevés a segéd munkásoké a ezen utóbbiak a mint a tojás- ból kikelnék, rögtön katorokólnak. Így fej- lődik a mi hazai iparunk.

De mit szóljak a nagyobb szakérte- let igénylő ipar helyzetéről, a hól az ember nem röfvel vagy rongy kereskedéssel kezdli a tanulmányait. Bocsaúat nem akarok itt gyúyolódni, tiastelek minden ipart a iparost, ki mióta ért, a így a rongy kereskedést sinez jogom gyúyolni, hiszen tudom, hogy ez hasznos üzlet, abból készitük a papírt, a mitán a bankó is papír, tehát azt is. De az olyan féle ütlet mégis nagyon előtt az architecturától! Én sehogy sem bírok meg- barátkozni azon körülményekkel, hogy az ember egy kiadásban lehessen ha akarom bérkocsis, ha akarom kávé, ha akarom fa- kereskedő, röfös kereskedő, ha akarom korcs- máros, ha akarom építési vállalkozó, ha akarom váltólószér.

Hogy nem beszélek igaztalanul, felbo- szom példán a b. gyarmati polgári iskola építésére megtartott árlejtőnőli pályázók közül, egy párkányi tizenöt éven át éves fiatal emberket, a ki még alig tudja a tíz parancsolatot tiasteleségen a nyakába akasz- tani, de még kevesebb tudós a követ a tég- lától meg különböztetni, a már akceptált építésre vállalkozó, de itt van egy másik concurrens is H. L. úr ugyan fizetett e ezen iparja után jövedelmi adót? vagy talán az adófelfülyölősegnék erről tudomása sinez. Hogy hazai iparunk ity szabadalmak között miként fog versenyezni a többi culturálta- mok iparával, azt az olvasó itéletére bízom.

Mandsey Atajva,
épitőmester.

Gazdaszat.

Felkutatás a „Magyar Kibirtokok Országos Földmérőosztály” itéletében.

Magyarország közönségéhez!

A kibirtokok és földmívelő népos- tály a nemzet zömét, hasznák néposztósnék csaknem kitharmadát képezi, földállomá- nyának pedig egyenlő nagy kontingenst bírja. E néposztály hitelképesége érdeké- ben tetetett mostanig a legkevesebb, bolitt ez szoruli a legtöbb segítségre; mert gas- dasági hátramaradottsága, rossz termő érek és az uszóra pozitívatai miatt teljes elszó- gonyedésnek indult, sőt ha számára miha- marabb segély nem érkezik, sülált hiteltvi- szonyainak nyomása alatt minden szorgalma, erejének minden megfeszítése dacára vég- leg elpusztul. A szükséges befektetési e forgalmi tőke, olcsó hitelforrás, az öszo- gélyre, takarékosra és öntökégyjitére ösztönző támogatás hiányában máhoznap menthetlenül szerozokad, a a nemzeti va- gyon leikelten uszorások, hasznas érzel- mekre képtelen légesek későbbé jut — olyanok későbbé, kiket sem a szülöföld iránti kegyelet, sem a multak hagyományai, sem családí és rokoni önzekölítécek e házához nem csatlaknak.

Egyesek és testületek, megyék és vá- rosok, a sajtó, hól maga a törvényhozás is egyre hangoztatják a vezést ity sürgotik a gyors segélyt.

Az állam minden polgárának saját érdekéből is köre kell működnie, hogy e tarthatlan állapot megjavítások.

Le kell tehát tenni azon alapokat, a melyek a kibirtokos-osztály fölségöltésére, a nemzetlegi a földkölő részének megismo- sodására és anyagi jólétének emelésére nélkülölhetetlenül szükségesek.

Amint hazánk áldozatkés szai annak idején megtornasítotték a nagy a középbir- tokosok számára a „Magyar Földhitelinté- zet”-et: épp úgy létre kell hozni most a

*) Egy a tervezés, miat a kivétel módosa- tok életrevalósága mellett nyilatkoztak a következó kitételek szaktekinéltek: Say Loo, franczia pénz- ügyminiszter; Schaffe Eberhardt, volt ca. k. minisz- ter; Schulte-Dehnbach, a németországi népbankok megtornasító; Esaffleben, a róla elnevezett rajnai kölcson-pénztár-egyletek a kibirtokli hitelkölősegtéle létrehozója; Dr Wagner Adolf, heróli egyetemi ta- nárs; Dr Marchet Genstér, a bécsi felsőbb gazdasági tanitónak tanára; Dr Held Adolf, a honai egyetem tanára; Nöll és Kappau-Carlows államot német szaktekinéltek.

**) Ezen nagyhardorú egyesüléthez való hoz- zájárulást minden közönségnek, pénzintézetnek, testi- letnek melenen ajálhatják. Miert: azt hitón meg- bevélde tárgyvá fogjuk teadni, egyasmind az el- levetéseket it taglalgatván, melyek némelyek által ezen intézmény ellen felhozhatók.

véresen... Ittem öket... megyek, megyek
boszuld meg Isten, boszuld meg öket rette-
sitos karod súlyával, átkos ostora nahe-
zedjék le fejedre... oh ég! s én még élek!
üféré? Kért, hogy a nyomorult élet terhe
kezszeres hálállal szálljon reám? Oh anyám,
kedves jó anyám! boszáas el engem lanes!
légy boldog! örökös, te szeretél engem vé-
gigél, örökösön boldogagtok felett, légy
áldott gondviselődéeri, én elmegyek, el-
megyek.

Nékem éam — felel szakadozott
hangon a jó ad — már boldogagot híába
Kivánok, pár percz múlva siba szállok le,
te leon, nem tartóztatlak itt; boldog vol-
tam meg hamuské növestelek; im ez érem,
völd it, egyedüll örökéged a gazdag va-
gyonból, én pótoltam azt hó szeretetemmél,
légy boldog, de ne felejtöd el a kis por-
kányból, ne feledd Károlyt, ki téged test-
vérének szerel, noha kicsiny e lak befogadni
egy magyar család sarját, de ne ved meg
ait, mert ez volt ápoló helyed.

— Oh anyám! áldott asszony! ne véld,
hogy e éjav emlékeit küllöl, hálával gondo-
lok vissza rád, örömmel jövök be a kisdud
lakba mindenkor, most pedig áldd meg
szívedben síradt, legyen es vezérem vándor-
lásimon, legyen támaszom bánatim között.

Görömbös szorítá magához a haldoklót,
faldokolta csókoltá le gyér könyeit, ajkai
momoztak, de nem szólhatott.

Isten veletek kedves gyermekeim,
legyetek boldogok életetek alatt, legyetek
erényesek a holtom után itése leikelteket
össze azonosan a szeretet, — a megváltó sz.
képhöz fordítá most üveges szemét a hal-
dókló — áldd meg öket szent atyám! áldá-
sok kezdöd boszáas reájok, híz oly kedves
szuk valátok, vigasztald meg szomorú szív-
ket, — mindinkább gyengült a haldokló
szava, az atolsó „Isten hozád” már csak
rusogva hallatszolt, még egyzer megcsókoltá
hideg ajkaiyal gyermekeit, egyet fo hátko-
dott ér... a lélek emzált hűveléből...

A végbetetlen fájdalom örült sikoltásá-
val borult a két testvér a elöttelen hullára.
Máscap, telve kínnal, kísérté a nép-
tömeg az agg halottat nyughelyére, de renki
nem érzett anyai fájdalmat, mint Gynla...

— Isten veled te drága lak — szült,
midőn haza érte a végtiasteletéről, testvére-
től it elbucszott — it áltem le boldogá-
gomat, ki tudja, mikor látjuk egymást?
kiáltott a pillantást vetve a vár magas ab-
lakába, vissza sem néve elrohant.

Ez Gynla története, a „Deli Vadász”,
mint őt a környéken nevesték. — Emliatuk
meg pár szóval még azt, miként jutott a
bájos lúma aszaralmébe.

Sokat hallott a szép olasz leány be-
szélel a herék Deli Vadászáról, de alkalmas
még eddig látni nem vala.

Egy isben forró nyári meleg napon
kedves dajkája kíséretében a vár alatt
moszorgó elsertülő erdő hús árnyai alatt
opret szodott a szép tündér, midőn a egy
magas fán erős lárma hallatszolt, melyot
egy him arany fényén okozott.

— Ah Róza! — mond kis kezeit össze
csattogtatva lúma — nézd mily szép madár!
ragyogó tollai mily jól illenek sejdásem-
hez, csak egyet bírhatók a ragyogó szálak-
ból, melyek úgy csillámlanak a nap suga-
raitól.

Egy hangos közeli puskelövés volt a
válasz a szavakra, megrázódtatva az erdőt,
melyet a viaszhang szászorosan adott vissza
és az elrémlt leány elő ékes termeti
vadász lépett füstölög fegyverrel, kezében
terve a pár percz előtt még kajdácsóld
fázánt, melyet szótlanul nyajtott át a
leánynak...

A leány pirulva vette át a kívánt álla-
tot, azonban sem volt már előtte többé
ragyogó az aranyfényű toll, sokkal jobban
az ifjú tűze eszeme; mintegy megigézte
bámulta a szép idegent, elajto kezéből az
ékes madarat s magában rebégé:

— A szép „Deli Vadász”!
Mint hámar teremx te szerelem!
Látták és szerotték egymást... mond-
jak s még többet is.

A szép „Deli Vadász” és a tündér
fűmát sokszor látták az erdő magányai a

forró napokon, két a késben, ajk az ajkon,
esziv a szivon, s a hű dajkán kívül ki sem
tudta aszrelemléket.

(Folytatása bevetemük.)

Egy nocturna.
(1875.)

Májusi éj „comme il faut!” Föltelezes
tehát elősorolni, hogy az égnek sötétkék
boltja fényes csillag-biaroglyphakkal van
telölva, a légnek szongó fuvalma balsamos
illatot lobel, a földet öszor szinű és alaku
virággal ékes gobelin takarja s az ifjú szí-
vet csillagó remények, sejtelmek vágyak és
tarkábbnál tarkább tervek ábrándos meren-
gésbe (vagy morsogó ábrándosába?) rin-
gatják.

Ily dóbájos éjt debogy bírnék „égy-
ban, párnak köm” tölteni. Ily éjeken a hold-
és csillagoknak minden sugara, a susogó
lombokon pibend madaraknak hálk esicsé-
gése, a röpkédő bogaratnak zaibongó szon-
gása, a virágozókak mámorító illata, mit e
bizelgő fuvalom csapkod gyöngéd puha szár-
nyával felém, minden, minden egy láthat-
lan, mosés polypká változik, mely hatalmas
karjaival szivemet át meg szüldele a oly erő-
vel húzza kifelé, hogy kétségen kívül ki-
tépné „porhüvely”-éből, ha eat is nem vin-
nék utána lábaim.

Elhagyom hát kis szobámnak rideg
négy falát, hogy lekfemet az éj magam
éltveinek határtalan tengerébe meritésem. S
a mint itéletün lubickolásonban szibbeszró

magyar kisbirtokosok országos földhítel-egyesületé'-i.

Már több mint három éve, szülő hazánk fővárosában e célból élénk mozgalom indult meg, mely az egész országban visszhangra talált. Visszhangra talált ama törv., mely szorít a kis birtokosok számára egy országos földhítel-szervezet alkotását, melynek központi székhelye az ország szívében, Budapestben, legyen, oly hivatással, hogy a magyar kisbirtokos-országy számára felmondhatlan beruházási tőkét szerezzen, a vidéken pedig mezőgazdasági előleggyűjtéseket szervezzen, azokat segítsen, támogassa s ellenőrizze, s ezáltal az egész szervezetnek összehatást kapva a vezére legyen.

E törv. szerint a vidék mezőgazdasági előleggyűjtése vizont a központi közponinak lesznek megannyi hitelerei, egyébként pedig szőlőn fognak működni, s az önkiszolgáló határain belül tagjaink számára a rövidebb lejáratú kölcsönök, a személyes hitel forrásai, ugyasint a takarékoság és öntökennyűjtés gyűjtőpontjai lesznek.

Az egyesület terve egy a hazai sajtó és számos, máris csaklatozásra késznek nyilatkozott vidéki pénzintézet, mint a külföld legjelesebb nemzetgazdájának és a kormány által e törv. megbirálására kiküldött szakbizottságnak helyeslésével találkozott.

Maga király ő felsége is fejedelmi véd-szárnyai alá vette az egyesület ügyét, a midőn egyrészt elfogadni méltóztatott azon neki és törvényes utódainak felajánlott jogot, mely szerint a központi egyesület elnökei és alelnökei állásukba mindenkör a magyar koronázott király erősíteni meg, másrészt pedig az egyesület életbeleptetésének előmozdítására magánpénzarából tekintélyes összeggel járult, a minék becsét rendkívül emeli as, hogy eddigelé ez az első eset monarchiánkban, hogy pénz- s hitelintézet közvetlen fejedelmi támogatásban részesül.

S végül a kormány teljesen magárávé téve tervünket, a „magyar kisbirtokosok országos földhítel egyesületé"-nek alapítókéje gyarapítására az országos alaptól 500.000 ftnyi összeget ajánlott meg, és ezenkívül az egyesületi alapszabályzatot függőkében foglalt kiváltságok és kedvezmények megadását, illetőleg a törvényhozástól leendő kiemelését ígérte meg.

Most már a nemzettől függ csapán, hogy hazánkban is mielőbb létrejöjjon ez annyira szükséges, minden nyerdéskedési céllal kizáró, és következményesben kiszámíthatatlan hátró intézkedés, mely másutt már virágossá vált idűnk s oly áldásosan működik.

A magyar nemzet mindig fel tudott emelkedni ama magasabb színvonalra, melyről fölismerve a haza köznevelőjeit, és minden időben akart és tudott, még áldozatok árán is azoknak kielégítéséhez járulni.

Nem önző nyerdéskedéstől van itt szó, hanem hazafias, nagy menő eszű megreformálásról önkénytelenül tett alapítványok utján.

Az alapítványjegyzés és gyűjtésnek célja minél nagyobb és megfelelőbb mértékben megalkotni az egyesület alapítóját, melynek nagysága egy ezen földhítel-egyesület, mint minden földhítel-intézet zálogleveleik értékre s kelendőségére döntő befolyással bír, s lehetővé teszi, hogy a záloglevelek nagy kelendőségét és magas ár-folyamat előidézésén, ezek a kisbirtokos-országy hiteligényének kielégítésére könnyen s minél nagyobb mennyiségben értékesíthető tőkeösszerakó eszközökké válhassanak, s így maga az egyesület legfontosabb céljának — a léteső roppant számú s önkényességében vérszórás hitelműködése kielégítésének — teljesen megfelelő legyen.

Az alapítványok kétfélék: egész vagy részalapítványok, s előbbieket ismét három-félek: a) 5000 ftos kamatmentes, b) 5000 ftos kamatozó és c) 500 ftos kamatozó alapítványok. Az alapítványok befizetése vagy egyszerre teljesen történelmi, vagy legalább is egy üsdérszék fizetendő be, s be nem fizetett részre nézve biztosított nyújtandó; az alapító azonban egynél több üsdérszék is befizethet. Van ezenkívül az alapítványok befizetésének egy másik módja is oly alapítványokra nézve, melyeknek be nem fizetett részei nem biztosítottak; ilyeneknél a befizetés 5 év alatt 20 %-os részesletekben történik. Az alapítók akár egy, akár több 100 ftos részalapítványt is tehetnek.

Az alapítványok különböző nemű és egymástól eltérő befizetési módját főleg azért tartottuk szükségesnek megállapítani, hogy mindenkinek alkalmat nyújtsunk vagyoni ereje és fizetési képességéhez mérten alapítványt tenni, alapítókul hazánk közp-birtokosait is megnyerni és ezáltal nekik a hozzájuk oly közelálló hitelintézmény vezetőre és fejlesztésére — miként a többi tehetősebb osztályokból sorakozó alapítóknak is — befolyást engedni.

Az alapítványok befizetésének és biztosításának módjáról, valamint az alapítók jogairól s kötelezettségeiről az „alapszabályzat"-törvényt nyújt részletesebb fölvilágosítást.

Itt még csak azt jegyezni meg, hogy az alapítványok nem kívántatnak ajándékképp; mert az alapító alapítványi összegének kézpénzben befizetett része után 5 %

os kamatot övez, befizetett tőkéje tehát (ha annak kamatairól önkénytelenül se nem mond) ocsó kamatra adott kölcsönnek tekinthető, mely aztán idővel az egyesület tartalékalapjának növekedéséhez képest visszafizettetik; a be nem fizetett s biztosított rész pedig csapán biztosítékképp van lekötve, mely kötelezettség mérve azonban a tartaléktőke növekedéséhez képest egyre csökken, s végre teljesen megszűnik, mihelyt a tartaléktőke oly összegre növekszik, mely teljesen pótolja az alapítványok be nem fizetett részét, a mint az a hasonló alapon létrehozott „Magyar Földhítelintézet"-nél már megtörtént, hol ugyasint az alapítvány-biztosítók már egészen föl vannak szabadítva lekötöttségük alól.

A jegyzett alapítványokra való befizetések külön kibocsátandó fizetési felhívás folytán, és semmi esetre sem folyó évi május hó eleje előtt teljesítendők.

Bizalommal fordulunk a nemzethez s kérdéses nagy horderejű nemzeti közintézmény érdekében ama felhívással, hogy a „magyar kisbirtokosok országos földhítel-egyesületé"-nek létrejöttét minél több alapítvány tételével lehetővé tegye.

Bizalommal fordulunk:

ismert hazafiságu s jóteköny lelkűletű öpajjaink s káptalanjainkhoz, birtokos szervezet rendjelnk s jobbmódsz lelkészeinkhez; — a magyar klerus sokaság maradt hátra, midőn a haza veszélyben volt... Na is veszélyben van a haza földje; válságos körülmények küszültek a nemzet számra; kérdésesen van tőve annak fenntartása!

Sőrajainkhoz s hazánk minden nagybirtokosához, kik mindenkör megértették a kor intő szavát s a nép jólétét, a haza felvirágoztatása érdekében önkény s készséggel meghozták áldozataikat;

s megyei és városi főispánokhoz, kik áthatva az általunk létesítettét kívánt országos földhítel-egyesület szűkeességétől és leendő nagy hasznosságától, közönségük legértelmesebb s leggyőzhetőbb tagjai utján az alapítványgyűjtést könnyen előmozdítják és sikeresen tehetik, úgy nem külsőben ajánlatokkal a mezőgazdasági előleggyűjtés alakítását terelőkösön hatóan elősegítetik;

különbösen a nemzet országgyűlési képviselőihez ama kérelemmel, hogy bivatásukhoz, tevétségük s ösztönzőtevétséghez képest a mozgalom élére állva, az ügy természetének és horderejének minél terjedtebb ismertetése mellett, kerületiükben alapítványokat gyűjtsen, s a vidéki mezőgazdasági előleggyűjtés megalkításában tevékeny részt vállalhassanak;

közgyűléseinkhez, városaink, mint azint az ország valamennyi községének képviselőihez; hogy segítsék alapítványaink által mielőbb létrehozni ama központi, mely pénzbeli erejét mindenképp arra fogja fordítani, hogy az ő lakosaink javára hova hamarabb létrejöjjenek az öntökennyűjtés és takarékoság gyűjtőpontjai — a mezőgazdasági előleggyűjtések!

nagy s szilárd alapu hitelintézetekhez s társulatainkhoz, mint a melyek nagy hazafias eszűk támogatásánál nem hiányozni, sem utolsók lenni nem mohtak;

a kereskedelmi világoshoz, gyároainkhoz, iparosaink tehetőseibeihez; mozdítsák előök is e mozgalom sikerét, hiszen kíváncsi földmiveléssel foglalkozó nemzetünk-nél egy az ipar, mint a kereskedelem érdekében nemcsak elvárhatatlanköldmívelési érdekeinkből, hanem egyenesen annak sikereiből táplálkoznak; végre

bizalommal fordulunk a magyar haza összes önképzőcsesséhez, tehetősebb polgáraihoz s általában a nemzet minden tagjához; mozdítsák elő a szűgös, hazafias kezdeményezést tehetőse arányában mindenki;

A kinek sok adatott, adjon sokat, — s a kinek kevés adatott, áldozzék a kevésből is.

Budapest, 1878. évi március havában. Hazafias tisztelettel

A „Magyar Kisbirtokosok Országos Földhítel-egyesületé"-i létesítő bizottság.

Irodalom.

Táborszky és Parech szomszói: B-k „Magyar Ábránd" legkedveltebb népdalok felett „Elátkozom ezt a gonosz világot". „Kaka törén költ a rucsa". „Ez a világ a milyen nagy" „Kis furulyám momoró szűgcső" szorgára szerző Ábrányi Kornél, ára 1 ft 50 kr. „Le petit debutant" pour piano par F. Bajer Pr. 50 kr. Ajánljuk a zenekedvelők figyelmébe.

— Hugo Victor „Egy bűn története" című munkájának második kiadása részére hirdet előfizetést Tetley Nándor és társai. A könyv három részi tartalmaz: „Vérűrdő", „Diadal", „Munkás"; ára 1 ft. 20 kr.

200 év előtt. Érdekes magyar irodalmi emléket közli a délmagyarországi történelmi és régészeti társulat értesítője 1878-ról; a guayveri az I. Apafi Mihály korból helyzetet festi Erdélyben kiváló éllet. Akkor is megváltak a mai bajok. Mutatványi érdekessék véljük közölni abból az alábbi sorokat.

„Törvény procossam miért végtetetlen? Prédikátorok szavak eszélléhetetlenek, Törvénytevők lelték miért bukottak? Az eljárást pedig miért, hogy ártatlan? Azt, hogy csak pénz kell, sem kell az igazság

gyönyörrel kezdtem érezni lelkemnek már-már teljes elmerülését, egyszer csak méla, édesen hullámzó zene hangjai ömölnek nem is fölémbre, hanem egyenesen szívembe.

Ha már bold és csillagfény, madárdal, bogárzűmmögés, virágillat oly boszorkányserűvel vonzzanak, meynyíval nagyobb hatást kell reám a zenének gyakorolnia, mely fényt, dalt, illatot oly tündéri harmóniában egyesít!

Ne gondoljak tehát, hogy kíváncsiág, önkénytelen vágy irányozza lépteimet azon utca felé, honnét a zene ársjai ömlenek szét.

Az utca szon oldalán vonom meg magamat, melyet a bold fénye be nem világít s a csöndes szemlélődések becsatkozom.

A baloldalon éppen Irma kisasszony ablakát látom egy kis csoport áll: Károly primáris cigánybűntudója, melynek szívetlen mosása kisebb foladatra, mint hogy az én Pista barátom szerelmének tolmácsa legyen. S meg kell vallani, hogy szerelmi dolgokban nagyobb közvetítő aligba van a cigánynál, mert ez annyira át van hatva az ügy égető fontosságától, hogy minden követ megmozdit, helyesebben: minden hárt megpendít, csakhogy kívánt sikert arathasson. „Nehor" bá legyen az a leány-zív, melyet nem lenne képtés megfordítani!

És Pista még sem meri „ügyét" egészen reájuk bízni, hanem csakhamar kilőv belőle:

„Felreag dalem az éjbe' Hozád csodaszón, A ligetkés hős élébe Jer le kedvesem!"

Polyphem, nem a papucshős, mert csak a később avatlatja még Irmácska Pistát,

hanem a szerelmes cyklop jut eszembe, kiknek énekéről Doris a többi költők azt mondja: „oly szépen hangzott, hogy még a kőbőben oly csacsa Echo is elhallgatott, mert szűgyeiva volna ily... (itt két nem igen hisélő jező van)..." zenebonát visszhangozni."*) Még gonczesabbat is mond ugyan ez a csintalan Doris Polyphem énekéről, de én azt elbálgatom, mert nem káim, hogy Irmácska jobban védelmezné ellenemben a gondosan készült bajjal és pajkos szemekekkel bíró Pistát, ki az embereket bizonyára súlve sem enné meg, mint Galatea védte Doris ellenében a boszoros bajt, egy szemű szillemi pástort, ki a kerületbe léveit idégoneket nyersen falta föl.

Lám, most is egész elragadtatással irányozza nagy, lelkes szemét az ablak felé, honnét bahallik a dal:

„A magas fák lombja szitog Holának szűgyél; Árvák meglelnek nem fog. Kedvesem ne állj!"

S a lányka csakugyan kezd — nem félni. Kisiny kezével fölré simítja derült homlokáról a szerteomló szűghajat, s lágy, meleg paplant halkán fölrelábbentli igazsá idomairól (a medicai Venus szobornak leleplezése korántsem tenne oly gyűjtő hatást, mint ez a leleplezés) s egy pillanat alatt piczike lábait a szűgyegbe szőtt alakok cedkolgatják. Ingszoksját, mely nem szappantól, hanem vállainak csillogó havától oly fehér s mely (előg hátlatlaoul) a felt lábíkrakat födellenül hagyja, szorosabbra

vonja össze férfi szemek sugára által még soha sem ért, pihegő keble fölött, melyre aléltan hanyatlának alá a kéjtől magittasult fürtök. — És odaszűben — nem ugyan mint Pista szerelne „a ligetnek hős élébe," hanem — a virágok által födött ablakhoz.

Jó, hogy aluzatok ti kis virágok, mert onyi szépséget látva elbervadának tőzűld leveleitek, elbullanának fényes szirmaitok — az opedés olthatlan lángjaitól. És te szent David, ki hajdan oly álókul lusted meg Uriánus felecségt, a szép Bathsebát mozdítsa külsőben s ki most ottfűn a holdban pengeted hárfádat az égi testeknek gyönyörűségére, óvakodjál sokáig legeltetői csapodár szemelidet a kis szobában, mert elragadtatásodban oly modern valorsra találás gyűjtani, midő a csillagok örült tánczra kerekedve, összezavarják ezt az egész világ-rendszert.

Lám, én csak lelkem szemeivel tekintek oda s már is úgy érzem, mintha a föld remegne lábaim alatt, midőn egyszer csak egy hatalmas ütés éri hátulról fejemet.

Félig boszankodva, félig megszeppenve tekintek hátra; boszankodva, hogy ily drasztikus módon háborítottam meg kéjes contemplatioimban, — megszeppenve, mert az villan meg egymában, hogy hátha csakugyan valami megrészegült csillag tördött koponyámban.

Eh, csillag! Ez ha vérrel, de fényvel is borította volna be fejemet, nem úgy mint ezek a csödrémpölc — ávegtábiák.

Véletlenül éppen Cimlonjai bátyánk háza előtt foglaltam positást. Főlvéve álmából s zene hangjai s méginkább Pista barátom polyphoniái s zene által, s nyitotta ki ablakát s meg én boszankodom, ő engem figyelembe sem véve — Goethe valóságos spigrammából szavalja a 88-át, parcsu szóját fordításában:

„Isteni Morpheus, a máh-kéltés hamlatos it, mert Hagyjta csak érez sem csakja le, szitva szemem."

Te pedig Éros maradj minél tovább Pista és Irmácska körében, hogy annál később zárhad le az udvariatlan embernek álomért sovárogtó szemét. Ezt morgom egymában, aztán távozzon, de még egy festő pillanatot vetek a kis szobába, hol a goncos mama éppen most parancsolja lányának: hagyja oda az ablakot, feldűdjék le, mert külsőben — „náthát" kap; — a papa szűgyatatlanni fénykelődik ágýában s azt a cynikus mondapot rája fogja köcsöti: „bismy jobb lenne az ártnak az a pénz, mit a cigánynak odadó, czimára."

Hja, ő már régen elfelejtette a mit Irma és Pista csak most kezdenek igazán érezni, hogy „a szerelem mindent pótol."

Lásly Sándor.

*) Samsonati Lucian" beműgítélő"-ban.

